

Олдос Хаксли

ФАРД

Већ је три четврти сата како се свађају. Пригушени и неразговетни, гласови су лебдели низ ходник, с другог краја стана. Повијајући се над својим шићем, Софи се питала, без много радозналости, око чега је све то било овога пута. Био је то глас Мадам који је најчешће чула. Пискав од озлојеђености и огорчен, кроз сузе, проламао се у налетима, у куљању. *Monsieur* је био више суздржан и његов дубљи глас био је сувише меко подешен да би лако продро кроз затворена врата и наставио кроз пролаз. За Софи, у њеној хладној малој соби, свађа је звучала, углавном, као низ монолога Мадам, који су били прекидани злокобним тишинама. Али, с времена на време, *Monsieur* као да је сасвим губио стрпљење и онда није било тишина између налета, већ један груб, дубок, љутит повик. Мадам је непрекидно задржавала своју гласну пискавост, без попуштања; њен глас је имао, чак и у љутњи, неки необични ниво монотоније. Али *Monsieur* је сада говорио час гласно, час меко, с нагласцима и модулацијама и изненадним изливима, тако да је његов допринос тој пепирци, када се могао чути, звучао као низ појединачних експлозија. Завијање, ав, ав-ав-ав, ав, ав, као кад пас прилично полако лаје.

После извесног времена, Софи више није обраћала пажњу на буку свађе. Она је крпила једну од поткошуља Мадам, а тај посао изискивао је сву њену пажњу. Осећала се врло уморном; читаво тело ју је болело. Био је то напоран дан; тако напоран јуче, тако напоран прекјуче. Сваки дан био је напоран дан, а она више није била млада као некада. Још две године и имаће педесет. Сваки дан је био напоран дан од кад се сећала. Мислила је на вреће са кромпиром које је носила још док је била девојчица на селу. Полако, полако је ходала дуж прашњавог друма с

цаком преко леђа. Још десет корака, толико је још могла. Само што никада није био крај; увек је морало изнова да се крене.

Подигла је поглед са свог шића, покретала главом с једне на другу страну, трептала. Већ је видела светлаце и разнобојне мрље како јој играју пред очима; сада јој се то често дешавало. Некакав светложућкаст црв мигео је горе ка десном углу њеног видног поља; и мада се увек кретао навише, навише, увек је остајао на истом месту. А било је и црвених и зелених звезда, које су пуцкале и засијавале и бледеле свуд око тог црва. Оне су се кретале између ње и њеног шића; биле су тамо кад би склопила очи. Тренутак касније наставила је са својим радом; Мадам је желела своју поткошуљу сутра ујутро. Било је тешко видети око тог црва.

Наједном се с другог краја ходника појачала бука. Једна врата су се отворила; речи су постајале разговетне.

„...*bien tort, mon ami, si tu crois que je suis enclave. Je ferai ce que je voudrai.*”

„*Moi aussi.*” *Monsieur* се огласио grubим, опасним смехом. Зачуо се звук тешких корака у пролазу, потом чегртање у сталку за кишобране; затим су треснула улазна врата.

Софи је поново погледала свој рад. Ох, тај црв, те разнобојне звезде, тај болни замор у свим њеним удовима! Када би човек могао да проведе читав један дан у кревету – у огромном кревету, пернатом, топлим и меком, читав један дан...

Звоњење звонцета ју је пренуло. Од њега би увек поскочила, то бесно електрично звонце налик оси. Устала је, спустила свој рад на сто, загладила кецељу, исправила капу и закорачила у ходник. Још једном је звонце бесно зазвонило. Мадам је била нестрпљива.

„Најзад, Софи. Помислила сам да никада нећете доћи.”

Софи није ништа рекла; није имало шта да се каже. Мадам је стајала испред отвореног ормана. Нарамак хаљина висио јој је преко руке, а било их је још које су лежале на гомили на кревету.

„*Une beauté à la Rubens*”, њен супруг ју је тако називао када је био у љубавном расположењу. Волео је те масивне, сјајне, крупне жене. За њега, ништа налик онима што носе цигарет панталоне. „*Hélène Fourmont*” било је његово име од миља за њу.

„Једнога дана”, Мадам је причала својим пријатељима, „једнога дана ћу стварно морати да одем у Лувр и видим свој портрет, Рубенсов, знате. Необично је да неко проведе читав свој живот у Паризу, а да никада није видео Лувр. Зар не мислите тако?”

Вечерас је била изванредна. Образи су јој били румени; плаве очи необично блиставе између дугих трепавица, њена кратка, црвенорестењаста коса била је необуздано разбарушена.

„Сутра, Софи”, рекла је драматичним гласом, „крећемо за Рим. Сутра ујутро.” Изнела је још једну хаљину из ормана док је говорила и бацила је на кревет. Од тог покрета њена кућна хаљина се широм отворила и видело се китњасто доње рубље и бела бујна пут. „Морамо одмах да пакујемо.”

„На колико дуго, Мадам?”

„Две недеље, три месеца – откуд знам?”

„Има ту разлике, Мадаме.”

„Оно што је важно је да се оде. Нећу се враћати у ову кућу, после онога што ми је вечерас речено, док понизно не будем замољена.”

„Онда боље да узмемо велики сандук, Мадам; идем да га донесем.”

Ваздух у просторији за одлагање кофера био је лепљив од мириса прашине и коже. Велики сандук лежао је затрпан у једном далеком углу. Морала је да се савије и напрегне над њим како би га извукла. Онај црв и разнобојне звезде треперили су јој пред очима; осетила је вртоглавицу када се усправила. „Помоћи ћу вам да пакујете, Софи”, рекла је Мадам, пошто се слушкиња вратила, вукући тежак сандук за собом. Како је ових дана та жена личила на мртвачку главу! Мрзела је да поред себе има старе, ружне људе. Али Софи је била тако ефикасна; била би лудост отарасити је се.

„Мадаме не треба да брине.” Неће томе бити краја, знала је Софи, ако би Мадам кренула да отвара фиоке и разбацује ствари. „Много боље би било да Мадаме легне у кревет. Касно је.”

Не, не. Не би могла да спава. Толико је била изнервирана. Ти мушкарци... Каква срамота! Жена није њихов роб. Не треба се тако опходити према жени.

Софи је паковала. Читав један дан у кревету, у огромном, меком кревету, какав има Мадам. Могло би да се дрема, да се пробуди на трен, па опет да се дрема.

„Његова последња игра”, озлојеђено је говорила Мадаме, „да ми каже да уопште нема пара. Да уопште не треба да купујем одећу, каже он. Превише гротескно. Не могу да идем наоколо гола, зар не? Раширила је своје руке. „А то што каже да за то нема довољно новца, то је једноставно којешта. Може он, и те како. Само што је он подао, грозно подао. И кад би макар мало поштено радио, промене ради, уместо што пише глупаве стихове, па их објављује о свом трошку, имао би пуно, и да уштеди. Ходала је горе доле по соби. „Осим тога”, наставила је, „ту је и тај његов стари отац. Чему он, волела бих да знам? ’Мора да си поносна зато што ти је муж песник’ каже он.” Потрудила се да јој глас подрхтава као у неког старца. „То је све што могу да учиним да му се не бих смејала у лице. ’А какве дивне стихове Хегесип пише о теби! Каква страст, каква ватра!’” Мислећи о старцу, правила је гримасе,

тресла главом, дрмала прстом, тетурала се на ногама. „А кад човек помисли како је Хегесип ћелав и да фарба оно мало косе што му је остало.” „А што се тиче страсти о којој толико прича у његовим ужасним стиховима”, насмејала се – „све је то чиста измишљотина. Али, драга моја Софи, о чему ви то размишљате? Зашто пакујете ту одвратну стару зелену хаљину?”

Софи је извукла ту хаљину не рекавши ништа. Зашто је та жена изабрала ову ноћ да изгледа тако страшно болесна? Имала је жуто лице и плаве зубе. Мадаме се стресла; било је то сувше страшно. Требало би да је пошаље у кревет. Али, ипак, посао се мора урадити. Шта ту човек може да уради? Осећала се више него икада озлојеђена.

„Живот је грозан.” Уздишући, села је тешко на ивицу кревета. Еластичне опруге нежно су је њихале једаред или дваред пре него што су се смириле. „Бити удата за човека као што је овај. Ускоро ћу почети да старим и дебљам. И ниједном неверна. Али видите како се понаша према мени.” Поново је устала и кренула да бесциљно тумара по соби. „То више нећу да трпим, ипак”, праснула је. Зауставила се испед дугачког огледала, дивећи се сопственом сјајном трагичном стасу. Нико не би поверовао, кад би је погледао, да је прешла тридесету. Иза те дивне трагичарке могла је да види у огледалу једно мршаво, бедно створење, са жутим лицем и плавим зубима, како чучи над сандуком. Стварно, било је то сувише непријатно. Софи је личила на неку од оних просјакиња какве се виђају у хладна јутра, док стоје у сливнику. Да ли човек пожури да прође, покушавајући да не гледа у њих? Или да ли неко застане, отвори свој новчаник и да им новчић и пет центи – чак толико колико износи новчаница од два франка, ако човек нема ситиша? Штагод да човек уради, увек се осећа нелагодно, човек се увек осећа као да се извињава због свог крзна. Ето, то се дешава кад се хода. Ако човек има кола – али то је била још једна од Хегесипових подлости – тај не би морао, котрљајући се иза затворених прозора, да их уопште буде свестан. Окренула се од огледала.

„Нећу то да трпим”, рекла је, покушавајући да не мисли о просјакињи, о плавим зубима на жутом лицу; „Нећу то да трпим.” Стропоштала се на столицу.

Али помислите на љубавницу са жутим лицем и плавим, неравним зубима! Склопила је очи, задрхала на ту помисао. Било би то довољно да се некоме смучи. Осећала се примораном да још једном погледа: Софине очи су имале боју зеленкастог олова, потпуно беживотне. Шта с тиме човек да уради? Лице те жене био је прекор, оптужба. Осим тога, од тог призора осећала се апсолутно болесно. Никада није била тако дубоко изнервирана.

Софи је устала с колена полако и с потешкоћом; израз бола прешао јој је преко лица. Полако је отишла до комоде, лагано избројала шест пари свилених чарапа. Окренула се назад ка сандуку. Та жена је била као леш који хода!

„Живот је грозан”, понављала је Мадам с уверењем, „грозан, грозан, грозан.”

Требало би да пошаље ту жену у кревет. Али она никада не би била у стању да сама обави то паковање. А било је тако важно кренути сутра ујутро. Она је рекла Хегисипу да ће отићи, а он се једноставно насмејао; није веровао у то. Овога пута мора да му прочита лекцију. У Риму ће видети Луиђина. Такав диван момак, уз то и маркиз. Можда... Али није могла да мисли ни о чему другом сем о Софином лицу; тим оловним очима, плавкастим зубима и жутој, изораној кожи.

„Софи”, рекла је нагло; с потешкоћом је суздржала себе да не завришти, „погледајте на мој тоалетни сто. Видећете кутију с ружом, Дорин, број двадесет четири. Ставите мало на своје образе. Има и један лабело штапић у десној фиоци.”

Држала је очи одлучно склопљене док је Софи устајала – с каквом ужасном скрипом зглобова! – отишла до тоалетног стола, стајала тамо, шушкала слабашно, што је личило на вечност. Какав живот, господе Боже, какав живот! Лагани кораци поново су се вукли. Отворила је очи. Ох, то је било много боље, много боље.

„Хвала вам Софи. Сада изгледате много мање уморни.” Жустро је устала. „А сада морамо да пожуримо.” Пуна снаге притрчала је орману. „Благи Боже”, узвикнула је, ширећи руке увис, „заборавили сте да ставите моју плаву вечерњу хаљину. Како сте могли да будете тако глупи, Софи?”

ОЛДОС ХАКСЛИ (Aldous Huxley, 1894–1963), енглески романописац, песник, есејиста и филозоф. Студирао је енглеску књижевност у Оксфорду, али је предавао француски језик на универзитету у Итону, где му је ђак био Џорџ Орвел. Написао је преко педесет књига. На крају живота сматран је за најистакнутијег интелектуалца свог времена. Никада није добио Нобелову награду за књижевност, али је био девет пута номинован за њу. Више његових дела преведено је на наш језик међу којима и *Врли нови свет*, *Контрирајункш*, *После много леђа*.

С енглеског превео и белешку о аутору сачинио ЂОРЂЕ КРИВОКАПИЋ